

Rasulova Guljahon Madijonovna

Samarqand Toyloq tumani 2 son texnikumi

Ingliz tili o'qituvchisi (hozirda yetakchi)

Annotatsiya

Ushbu maqolada ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritiladi. Kreativ metodlar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, nutqiy faolligini kuchaytirish hamda kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, dars jarayonida rolli o'yinlar, loyiha ishlari, muammoli vaziyatlar, interfaol topshiriqlar va ijodiy mashqlardan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar

ingliz tili ta'limi, kreativ yondashuv, ijodiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya, interfaol metod, til o'rganish, pedagogik texnologiya.

Аннотация

В данной статье рассматривается педагогическое значение использования креативных подходов в обучении английскому языку. Креативные методы анализируются как важный фактор повышения интереса учащихся к изучению языка, развития самостоятельного мышления, речевой активности и коммуникативной компетенции. Также рассматриваются возможности применения ролевых игр, проектной деятельности, проблемных ситуаций, интерактивных заданий и творческих упражнений на уроках английского языка.

Ключевые слова

обучение английскому языку, креативный подход, творческое мышление, коммуникативная компетенция, интерактивный метод, изучение языка, педагогическая технология.

Annotation

This article discusses the pedagogical importance of using creative approaches in English language education. Creative methods are analyzed as an important factor in increasing learners' interest in language learning, developing independent thinking, enhancing speaking activity, and forming communicative competence. The article also examines the use of role-playing, project-based learning, problem situations, interactive tasks, and creative exercises in English lessons.

Keywords

English language education, creative approach, creative thinking, communicative competence, interactive method, language learning, pedagogical technology.

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini o'rganish va o'qitish jarayoni ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya, madaniyat, iqtisodiyot va axborot almashinuvi vositasi sifatida insonning zamonaviy ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Shu bois ingliz tili ta'limida faqat grammatik qoidalarni o'rgatish yoki matn tarjimasini bilan cheklanib qolish bugungi kun talablariga to'liq javob bermaydi. Zamonaviy ta'lim jarayoni o'rganuvchining mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi, muloqotga kirishish qobiliyati va amaliy nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilishi zarur.

Ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Kreativ yondashuv ta'lim oluvchini tayyor bilimlarni qabul qiluvchi passiv ishtirokchi sifatida emas, balki izlanadigan, fikr yuritadigan, muammoga turlicha yechim topa oladigan faol shaxs sifatida shakllantiradi. Bunday yondashuv orqali dars jarayonida o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishi ortadi, yangi so'z va iboralarni o'zlashtirish jarayoni tabiiylashadi, og'zaki va yozma nutq ko'nikmalari mustahkamlanadi. Ayniqsa, rolli o'yinlar, ijodiy topshiriqlar, loyiha ishlari, muammoli vaziyatlar, munozara, hikoya tuzish, sahnalashtirish va interfaol mashqlar ingliz tili darslarida o'quvchilarning faolligini kuchaytiradi.

An'anaviy ta'limda ko'pincha o'qituvchi asosiy axborot beruvchi, o'quvchi esa tinglovchi sifatida namoyon bo'ladi. Kreativ yondashuv esa ushbu biryoqlama jarayonni hamkorlikka asoslangan faol muloqot maydoniga aylantiradi. Bunda o'qituvchi yo'naltiruvchi, tashkilotchi va rag'batlantiruvchi vazifasini bajaradi, o'quvchi esa o'z fikrini erkin ifodalash, til birliklaridan mustaqil foydalanish, ijodiy topshiriqlar orqali bilimni amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Natijada ingliz tili ta'limi faqat nazariy bilim berish jarayoni emas, balki shaxsning kommunikativ, intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantiruvchi muhim pedagogik jarayonga aylanadi.

Kreativ yondashuvlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatni tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Ingliz tilida erkin muloqot qilish uchun faqat lug'at boyligi yoki grammatik bilim yetarli emas, balki vaziyatga mos fikr bildirish, suhbatdoshni tushunish, savol-javob qilish va o'z munosabatini asoslash qobiliyati ham zarur. Kreativ metodlar aynan shu kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan

foydalanish masalasi nafaqat metodik, balki pedagogik-psixologik ahamiyatga ham ega. Chunki ijodiy tashkil etilgan dars o'quvchilarda o'ziga ishonch, tashabbuskorlik, faollik va til o'rganishga ijobiy munosabatni shakllantiradi.

Asosiy qism

Ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan foydalanish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi. Chunki bugungi ta'lim jarayonida til o'rganish faqat grammatik qoidalarni yodlash, matnlarni tarjima qilish yoki tayyor dialoglarni takrorlash bilan cheklanmaydi. Aksincha, ingliz tilini o'qitish jarayoni o'quvchining nutqiy faolligini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish, kommunikativ vaziyatlarda erkin harakat qilish qobiliyatini oshirish va ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishga xizmat qilishi lozim. Shu jihatdan kreativ yondashuv ingliz tili darslarini mazmunan boyitib, ularni o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan, interfaol va samarali jarayonga aylantiradi.

Kreativ yondashuv deganda ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, mustaqil izlanishi, yangi g'oyalar ishlab chiqishi, mavjud bilimlardan noan'anaviy vaziyatlarda foydalanishi va o'z fikrini erkin ifodalashi uchun qulay pedagogik muhit yaratish tushuniladi. Ingliz tili ta'limida bu yondashuv o'quvchilarning til materiallarini faqat eslab qolishiga emas, balki ularni real nutqiy vaziyatlarda qo'llashiga imkon beradi. Masalan, yangi so'zlarni oddiy yodlash o'rniga ularni hikoya tuzish, dialog yaratish, sahna ko'rinishi tayyorlash yoki muammoli vaziyatni hal qilish jarayonida ishlatish o'quvchining lug'at boyligini faol nutqqa olib kiradi.

Ingliz tili darslarida kreativ yondashuvlardan foydalanish, avvalo, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish bilan bog'liq. An'anaviy darslarda bir xil mashqlarni takrorlash o'quvchilarda zerikish, passivlik va til o'rganishga nisbatan sust munosabatni yuzaga keltirishi mumkin. Kreativ topshiriqlar esa darsni jonlantiradi, o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Ayniqsa, o'yin texnologiyalari, rolli mashqlar, kichik guruhlarda ishlash, musobaqa elementlari, ijodiy yozuv, muammoli savollar va loyihaviy faoliyat ingliz tili darslarida samarali natija beradi.

Kreativ yondashuvlarning muhim ko'rinishlaridan biri rolli o'yinlardan foydalanishdir. Rolli o'yinlar o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtiradi. Masalan, "at the airport", "in the shop", "at the doctor", "job interview", "travelling abroad" kabi vaziyatlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantiradi. Bunda o'quvchi faqat berilgan gaplarni takrorlamaydi, balki vaziyatga mos ravishda mustaqil fikr bildiradi, savol beradi, javob qaytaradi, suhbatni davom ettirishga harakat qiladi. Bu esa kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Loyiha asosida o'qitish ham ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlarning samarali shakllaridan biridir. Loyiha ishlari o'quvchilarning mustaqil izlanish, ma'lumot to'plash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va taqdimot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Masalan, “My future profession”, “Environmental problems”, “Famous places of Uzbekistan”, “Healthy lifestyle”, “English-speaking countries” kabi mavzularda loyiha tayyorlash o‘quvchilarning ingliz tilidagi nutqiy faoliyatini kengaytiradi. Loyiha jarayonida ular yangi so‘z va iboralarni o‘zlashtiradi, yozma va og‘zaki nutqini mustahkamlaydi, jamoada ishlashni o‘rganadi hamda o‘z fikrini dalillar asosida ifodalashga harakat qiladi.

Kreativ yondashuvlar orasida ijodiy yozuv mashqlari ham alohida o‘rin tutadi. Ingliz tilida hikoya yozish, xat tuzish, esse yaratish, dialog davom ettirish, rasm asosida matn yozish, berilgan so‘zlar orqali kichik voqea yaratish kabi topshiriqlar o‘quvchilarning yozma nutqini rivojlantiradi. Bunday mashqlar nafaqat grammatik bilimlarni mustahkamlaydi, balki o‘quvchining tasavvurini, fikrlash doirasini va mustaqil ifoda qilish qobiliyatini ham kengaytiradi. Ijodiy yozuv jarayonida o‘quvchi o‘z tajribasi, his-tuyg‘ulari va dunyoqarashini ingliz tilida ifodalashga intiladi.

Muammoli ta‘lim texnologiyasi ham ingliz tili darslarida kreativlikni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Muammoli savollar yoki vaziyatlar o‘quvchini tayyor javobni kutishga emas, balki mustaqil fikrlashga, sabab va oqibatni tahlil qilishga, yechim izlashga undaydi. Masalan, “What would you do if you lost your passport in another country?”, “How can we reduce pollution?”, “Why is learning English important today?” kabi savollar o‘quvchilarning fikrlash faolligini kuchaytiradi. Bunday topshiriqlar orqali ular ingliz tilida mantiqiy fikr yuritish, o‘z nuqtayi nazarini bildirish va uni asoslash ko‘nikmalarini egallaydi.

Kreativ yondashuvlardan foydalanishda o‘qituvchining pedagogik mahorati muhim o‘rin tutadi. O‘qituvchi dars jarayonini shunday tashkil etishi kerakki, har bir o‘quvchi o‘z imkoniyatiga qarab faol ishtirok eta olsun. Bunda o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki yo‘naltiruvchi, tashkilotchi, maslahat beruvchi va rag‘batlantiruvchi shaxs sifatida namoyon bo‘ladi. U o‘quvchilarni erkin fikrlashga undashi, xatolardan qo‘rqmaslikka o‘rgatishi, har bir ijodiy urinishni qo‘llab-quvvatlashi zarur. Chunki til o‘rganish jarayonida o‘quvchi xato qilishi tabiiy holatdir. Muhimi, ushbu xatolarni to‘g‘ri tahlil qilish va ulardan o‘rganish imkoniyatini yaratishdir.

Ingliz tili ta‘limida kreativ yondashuvlarni samarali qo‘llash uchun darsda qulay psixologik muhit yaratilishi lozim. O‘quvchi o‘z fikrini bildirishdan, noto‘g‘ri talaffuz qilishdan yoki grammatik xato qilishdan cho‘chimasa, uning nutqiy faolligi ortadi. O‘qituvchi tomonidan qo‘llab-quvvatlovchi munosabat, rag‘bat, ijobiy baholash va hamkorlik muhiti o‘quvchilarda o‘ziga ishonchni shakllantiradi. Ayniqsa, ingliz tilini o‘rganishda kommunikativ to‘siqlarni yengish uchun erkin va ijodiy muhit muhim ahamiyatga ega.

Kreativ yondashuvlar axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uyg‘unlashganda yanada samarali natija beradi. Multimedia vositalari, interaktiv

taqdimotlar, audio va video materiallar, onlayn mashqlar, elektron lugʻatlar, raqamli platformalar va taʼlimiy ilovalar ingliz tili darslarini qiziqarli va mazmunli qiladi. Masalan, qisqa videorolik asosida suhbat tashkil etish, onlayn testlar orqali bilimni mustahkamlash, raqamli taqdimotlar tayyorlash, ingliz tilidagi qoʻshiqlar va podkastlardan foydalanish oʻquvchilarning eshitib tushunish, talaffuz, lugʻat boyligi va ogʻzaki nutq koʻnikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, kreativ yondashuvlar differensial taʼlim bilan ham bogʻliqdir. Har bir oʻquvchining bilim darajasi, qiziqishi, nutqiy imkoniyati va psixologik xususiyati turlicha boʻladi. Shu sababli ingliz tili darslarida topshiriqlarni turli darajada tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Masalan, ayrim oʻquvchilar uchun oddiy dialog tuzish, boshqalari uchun esse yozish yoki loyiha taqdimoti qilish vazifasi berilishi mumkin. Bunday yondashuv har bir oʻquvchining imkoniyatini hisobga olish, ularni bosqichma-bosqich rivojlantirish va ijodiy faolligini oshirishga yordam beradi.

Kreativ yondashuvlarning samaradorligi oʻquvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda yaqqol namoyon boʻladi. Kommunikativ kompetensiya til birliklarini bilish bilan birga, ularni turli muloqot vaziyatlarida toʻgʻri va maqsadga muvofiq qoʻllash qobiliyatini ham oʻz ichiga oladi. Kreativ topshiriqlar orqali oʻquvchilar tinglab tushunish, gapirish, oʻqish va yozish koʻnikmalarini birgalikda rivojlantiradi. Masalan, loyiha tayyorlash jarayonida oʻquvchi maʼlumot oʻqiydi, uni tahlil qiladi, yozma matn tuzadi va ogʻzaki taqdimot qiladi. Bu esa til koʻnikmalarining integratsiyalashgan holda rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ingliz tili darslarida kreativ yondashuvlardan foydalanish oʻquvchilarning shaxsiy sifatlarini ham rivojlantiradi. Jumladan, ularda tashabbuskorlik, ijodkorlik, hamkorlikda ishlash, tanqidiy fikrlash, masʼuliyat, mustaqillik va oʻz fikrini himoya qilish kabi sifatlar shakllanadi. Bu sifatlar nafaqat til oʻrganish jarayonida, balki kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun kreativ yondashuv ingliz tili taʼlimining faqat metodik vositasi emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik mexanizm sifatida baholanishi mumkin.

Kreativ metodlarni qoʻllashda baholash jarayoni ham anʼanaviy shakldan farq qilishi kerak. Faqat grammatik xatolarni aniqlash yoki test natijasiga qarab baholash oʻquvchining ijodiy faolligini toʻliq aks ettirmaydi. Shuning uchun ingliz tili darslarida taqdimot, loyiha, ogʻzaki nutq, yozma ish, guruhdagi faollik, mustaqil fikr bildirish va muammoga yechim topish kabi mezonlar asosida baholash maqsadga muvofiqdir. Bunday baholash oʻquvchini ijodiy ishlashga, oʻz ustida izlanishga va bilimni amaliyotda qoʻllashga ragʻbatlantiradi.

Umuman olganda, ingliz tili taʼlimida kreativ yondashuvlardan foydalanish dars jarayonining mazmuni, shakli va natijasini sifat jihatidan boyitadi. Kreativ metodlar oʻquvchilarning til oʻrganishga boʻlgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga

o'rgatadi, nutqiy faolligini kuchaytiradi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Bunday yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchi bilimni tayyor holatda qabul qilmaydi, balki uni izlanish, tajriba, muloqot va ijodiy faoliyat orqali egallaydi. Shu sababli ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan foydalanish zamonaviy ta'lim talablariga mos, samarali va istiqbolli pedagogik yo'nalish hisoblanadi.

Xulosa

Ingliz tili ta'limida kreativ yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Kreativ metodlar dars jarayonini jonlantirib, o'quvchilarning og'zaki va yozma nutq faolligini kuchaytiradi. Shuningdek, rolli o'yinlar, loyiha ishlari, muammoli vaziyatlar va ijodiy topshiriqlar ingliz tilini amaliy muloqot vositasi sifatida o'zlashtirishga yordam beradi. Demak, kreativ yondashuvlar ingliz tili ta'limining samaradorligini oshiruvchi muhim pedagogik omil hisoblanadi.

Tavsiyalar

1. Ingliz tili darslarida an'anaviy mashqlar bilan bir qatorda rolli o'yinlar, ijodiy yozuv, sahnalashtirish, muammoli savollar va loyiha ishlaridan muntazam foydalanish maqsadga muvofiq.
2. O'quvchilarning erkin fikr bildirishi, xatodan qo'rqmasligi va ingliz tilida faol muloqotga kirishishi uchun dars jarayonida qulay psixologik muhit yaratish zarur.
3. Kreativ yondashuvlarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari, onlayn platformalar va interfaol topshiriqlar bilan uyg'unlashtirish ingliz tili ta'limining samaradorligini yanada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. — Toshkent, 2012. — 434 b.
2. Jalolov J.J., Makhkamova G.T., Ashurov Sh.S. English Language Teaching Methodology. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2015. — 338 b.
3. Hoshimov O'., Yoqubov I. Ingliz tili o'qitish metodikasi. — Toshkent: Sharq, 2003. — 223 b.
4. Xatamova N.Q., Mirzayeva M.N. Ingliz tili darslarida qo'llaniladigan interfaol usullar. — Navoiy, 2006. — 40 b.
6. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. 5th ed. — London: Pearson Education, 2015. — 446 p.
7. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. 3rd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2014. — 419 p.

8. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. 6th ed. — New York: Pearson Education, 2014.
9. Ellis R. Task-based Language Learning and Teaching. — Oxford: Oxford University Press, 2003.
10. Larsen-Freeman D., Anderson M. Techniques and Principles in Language Teaching. 3rd ed. — Oxford: Oxford University Press, 2011.